

تحلیل سطح توسعه یافتگی دهستان های شهرستان قوچان با استفاده از مدل های تاپسیس و موریس

زهرا صابری کاریزی^۱، جواد شیرخانی^۲، ملیحه افازاتی^۳

کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه حکیم سبزواری، saberika_1111@yahoo.com
 دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه حکیم سبزواری، javadshirkhani@yahoo.com
 کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، Malihe.Efazati@yahoo.com

چکیده

اجتماعی جهت رسیدن به توسعه باشد. به هر جهت در روستاهای ایران توسعه یافتگی و توسعه نیافتگی با چالش های متعددی روبه رو بوده و هست. به طوری که اینک شاهد فقر گسترده و عدم تعادل فزاینده، رشد بیکاری و بهره‌وری پایین در نواحی کشوری هستیم. البته ریشه این امر را باید در عملکرد ناکارآمد نهادهای اجتماعی، اقتصادی و سیاست های تبعیض آمیز روستاها جستجو کرد و برای آن راه حل های اساسی پیدا کرد [۲].

برای تبیین مفهوم توسعه یافتگی ابتدا باید ابعاد و جنبه های آن مشخص شود. در این تحقیق مفهوم توسعه یافتگی تغییرات اساسی در ساختار اقتصادی و اجتماعی، کاهش نابرابری های ناحیه ای، توزیع بهینه امکانات، برقراری عدالت و در نهایت رسیدن به انواع تعادل ها می باشد. در این تحقیق سعی شده است که سطح توسعه یافتگی دهستان های شهرستان قوچان مشخص شوند و نتایج این تحقیق می تواند به برنامه ریزان روستایی کمک نماید و زمینه های مناسب رشد و توسعه مطلوب دهستان های شهرستان قوچان را فراهم و ضمن بررسی علل محرومیت، راهکارها و سیاست های اصولی و متناسبی را ارائه و اتخاذ نمایند. شهرستان قوچان از لحاظ موقعیت جغرافیایی در استان خراسان رضوی و در فاصله ۱۳۰ کیلومتری شهر مشهد واقع شده است. این شهرستان دارای مساحتی حدود ۳۷۱۳/۴ کیلومتر، دارای جمعیتی حدود ۱۷۴۴۹۵ نفر و جزء چهار شهر میانی استان خراسان رضوی است [۳].

به منظور سنجش و تحلیل توسعه یافتگی مناطق، شاخص های مختلفی وجود دارند که با توجه به نوع هدف و روش مطالعه مورد استفاده قرار می گیرند. تحقیق حاضر با استفاده از ۵۳ شاخص در ۷ بعد به دنبال سنجش سطح توسعه یافتگی دهستان های شهرستان قوچان و تعیین سطوح برخورداری آنها می باشد. روش تحقیق به روش صورت توصیفی- تحلیلی بوده است و داده های تحقیق به روش کتابخانه ای جمع آوری شده است. به منظور تجزیه و تحلیل داده ها و تعیین سطوح توسعه یافتگی دهستان ها از روش تاپسیس و موریس استفاده شده است. نتایج به دست آمده در دو روش موریس و تاپسیس تا حدودی شبیه به هم شده است، به طوری که در مدل تاپسیس دهستان شیرین دره توسعه یافته، دهستان های سودلانه و قوچان عتیق در حال توسعه و دهستان های دوغایی و دولتخانه توسعه نیافته هستند. و در مدل موریس دهستان های شیرین دره، سودلانه و قوچان عتیق توسعه یافته و دهستان های دوغایی و دولتخانه توسعه نیافته هستند.

واژه های کلیدی

توسعه، موریس، تاپسیس، شهرستان قوچان

مقدمه

به طور کلی هر کشوری در راه توسعه تلاش می کند، بنابراین توسعه هدفی است که اکثر مردم آن را ضروری می دانند در حالی که پیشرفت اقتصادی یکی از عوامل مهم توسعه است ولی تنها عامل نیست و دلیل آن این است که توسعه صرفاً پدیده ای اقتصادی نیست. بنابراین هدف اصلی توسعه باید ایجاد یک الگوی مطلوب رشد درآمد همگانی که تمام اقشار جامعه را پوشش دهد باشد. البته با تأکید خاص بر تسریع رشد و درآمد گروه های بسیار فقیر [۱]. امروز آگاهی از نقاط قوت و ضعف نواحی نوعی ضرورت جهت ارائه طرح ها و برنامه ها محسوب می شود. به طوری که استفاده از شاخص های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، و بهداشتی ... می تواند معیاری مناسب جهت رفع مشکلات و نارسایی های مبتلا به خود برای نیل به رفاه اقتصادی و سلامتی

جدول ۱: مشخصات کلی دهستان

دهستان ها	تعداد روستاها	بخش	جمعیت کل دهستان	درصد جمعیت
دولتخانه	۲۶	باجگیران	۹۶۱۳	۱۱,۵
دوغایی	۴۱	مرکزی	۱۳۱۵۶	۱۵,۷
سودلانه	۳۲	مرکزی	۱۹۳۹۹	۲۳,۲
شیرین دره	۳۰	مرکزی	۱۶۷۷۲	۲۰,۱